СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 215. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 15-го вересня 1936. — VOL. XLIV. No. 215. Jersey City, N. J., Tuesday, September 15, 1936. THREE CENTS

ДЕНЬ НАЦІОНАЛІСТІВ У НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК. — „День українських націоналістів", улаштований Організацією Державної Відбудови України, зібрав до Белведір Парку, Норт Біч, коло дві тисячі осіб. Прибуло багато гостей з околиці, ближчої й дальшої, з громад у стейті Ню Джерзі й Конетикот.

Програму дня почав коло 3-тої години промовою гр. Володимир Череватюк. Хор ОДВУ під управою п. Юрія Кириченка відспівав гимн „Встань, Україно!" укладу самого дириґента. Точки програми заповідав гр. Володимир Душник. Пані Середова говорила в імені Червоного Хреста про ролю жінки в національнім руху. Проф. Неприцький-Грановський у своїй промові підняв національний рух як загальне змагання наших часів, у якім кожний народ добивається свободи й розвою всіх своїх сил. Гр. Дмитро Галичин таврував як прояв рабства підношення деякими людьми особистих ураз до величини національної справи, при рівночасному занедбуванню боротьби проти національних кривд. По англійськи промовив гр. Михайло Пізнак, закликаючи молодь ставати в ряди націоналістичної організації. Програму закінчено відспіванням вязанки пісень хором ОДВУ під орудою гр. Кириченка, збіркою на допомогу визвольній боротьбі та гімнастичними продукціями дружини молоді з Пасейку, Ню Джерзі, під управою о. Степана Мусійчука.

Потім пішли звичайні пікнікові забави й танки. Вечором улаштовано виґравки ріжних предметів на користь визвольної боротьби.

ЛАНДОН ТАВРУЄ КОНТРОЛЮ УРЯДУ НАД БИЗНЕСОМ.

ПОРТЛЕНД (Мейн). — Ґубернатор Ландон, републиканський кандидат на уряд президента Злучених Держав, виступив тут у своїй виборчій промові проти політики адміністраці президента Рузвелта за її вмішування в бизнес. Ландон станув на становищі, що плянована господарка в промислі й рільництві не годиться з демократичною формою правління, що адміністрація Рузвелта зміряє до диктатури, та що загальний у світі зворот від демократії означає війну..

Ґенерал Г. Джансон, Бувший адміністратор „Найри", у своїй промові на демократичних зборах у Бофало, Ню Йорк, називав Ландона приятелем багачів та казав, що на випадок його вибору можна буде знайти симпатію для бідних лиш у словарі.

БАЧИТЬ НЕМИНУЧІСТЬ ВІЙНИ.

БОСТОН. — Джан Кюдегі, амбасадор Америки до Польщі, говорив тут на зборах великого числа людей, переважно поляків, зібраних у Коломбос Стедіюм, що тільки чудо може запобігти загальній війні в Европі. Він казав, що війна вибухне найдалі до 4 років, отже певно за урядування наступного президента Злучених Держав.

Через це той президент буде мати вирішити тяжке питання: яке становище до нової европейської війни має заняти Америка. Яке становище заняв би на випадок війни Рузвелт, знаємо з його політики. Яке становище заняв би Ландон, якби він був тоді президентом, не звісно, бо Ландон про цю справу це не заявлявся.

ВЧЕНІ ЗА „СУД МУДРОСТИ".

КЕЙМБРИДЖ (Месечусетс). — На зборах учених, що зібралися зприводу 300-ліття існування Гарвардського університету, дебатовано над питанням: чи можливо вченим подати способи, як зорґанізувати ввесь світ на розумових основах?

Учені видимо не годились у відповіді на основне питання, але згідно признавали, що як людство не знайде розумного виходу з теперішнього безладдя, то прийде незадовго до війни, що покладе кінець так званій західньо-европейській культурі.

СМЕРТЬ ІМІҐРАНТА-СЕНАТОРА.

ЛИЧФІЛД (Минесота). — У 65-тім році життя помер тут на запалення леґенів Маґнус Джансон, що прибув до Америки 20-літнім іміґрантом і з часом добився становища конґресмена й сенатора.

У конґресі Джансон побивався за ріжні далекойдучі реформи, але звичайно йому не вдавалося переводити ці реформи через ґостру опозицію тодішньої републиканської більшости.

„ЧОРНИЙ ЛЕҐІОН" НА СУДІ.

ДІТРОЙТ. — На суді проти 12 членів Чорного Леґіону почали переслухувати прокураторських свідків, покликаних на доказ убивства Чорним Леґіоном мурина Чарлза Пула.

ПАТРІОТИЧНА МАНДРІВНИЦЯ.

Австралійська громадянка Робертсон Бул має 90 літ і неабиякий рекорд за собою. Вона уроджена шотляндка, але від 64 літ живе в Австралії. За той час не пропустила вона ні одного року, щоб не приїхати до Шотляндії і їздила з Австралії до Шотляндії досі 68 разів, здорова та бадьора.

ЧИ СТЕРИЛІЗАЦІЯ СУПЕРЕЧИТЬ РЕЛІҐІЙНИМ ПОГЛЯДАМ?

Цю справу розглядав суд у Мінхені та вирішив, що плянове приміненя стерилізації — це найбільша ґуманність суспільности і релігійні міркування повинні допровадити до признання цього німецького закону. Твердження, будьто стерилізація це незаслужена кара, треба безумовно відкинути.

„СИЛА В РАДОСТИ".

Під такою назвою існує в Німеччині Товариство, що займається орґанізацією туристичних прогулок відпочинку в санаторіях, культурних розваг та спортових імпрез, спеціяльно для тих, що виснажливо працюють фізично й умово.

ОДЯГ ВАЖНІШИЙ ВІД ХЛІБА.

Так рішили анґлійські жінки, що, не зважаючи на безробіття, не хочуть вступати на службу до поліції. На оголошені посади в жіночій поліції прийшло менше подань ніж було вільних місць. На нинішні часи — це досить рідке явище. Анґлійці пояснюють це тим, що жінкам не подобався поліцайський однострій, що вбиває жіночу красу.

КОМУ ЗАВДЯЧУЄ ЖІНОЦТВО СВОЇ ПРИКРАСИ.

Напевно ні одна жінка, що накладає на себе фальшиву біжутерію та фальшиві брилянти, не подумала ніколи, кому завдячує, що навіть найбідніша може позволити собі на королівський діядем — із фальшивих брилянтів. Історія походження фальшивих самоцвітів сягає часів Марії Тереси. Підчас карнавалу в 1750 р. у Відні появилися на „народньому балю" три жінки в костюмах туркинь. На них блистіли брилянти незвичайної величини. Зовсім зрозуміло, що всі почали допитуватися, звідки звичайні жінки могли дістати такі дорогоцінности. Скоро було всім відомо, що це дружина і дочка Осипа Штрасера, якого негайно поліція арештувала. На допиті Штрасер заявив, що робить брилянти з піску, олова, чистого поташу, соди й аршеніку. Справа стала голосна і дійшла до цісаря. Штрасера привели перед цісаря Франца і цісареву Марію Терсеу. Цісар дав Штрасерові більшу суму ґрошей і замовив копії королівських брилянтів. Штрасер скоро розбагатів, але, переселившись до Франції, помер у нужді. Секрет роблення фальшивих брилянтів продали спадкоємці винахідника і скоро фальшива біжутерія появилась у всіх краях. В Німеччині до нині називають фальшиві самоцвіти „штрасерами".

БУДДА І ФРАНЦУЗЬКІ ПОЛІТИКИ.

У колах французьких учених, що займаються дослідом незвичайних явищ, стежать від якогось часу за одною індійською статуеткою, з якою звязана неабияка історія. У 80. р. минулого віку подарував один індійський духовний малу статуетку Будди одному французькому археольоґові; статуетка була власністю одного маґараджі. Індійці вірили, що статуетка має в собі міць допомагати людині в карієрі, але і загрожує йому постійно смертю. Археольоґ подарував статуетку французькому політикові Карно, що швидко став президентом републики і кілька літ пізніше згинув убитий. Статуетка перейшла згодом до Пуанкаре якого вибрали президентом републики рік після того, як він її дістав. Тому, що він був забобонний, спекався скоро цього предмету. Тепер вона знову в руках одної людини, за долею якої стежать втаємничені в історію цієї статуетки.

ЯК МОЖНА ВТРАТИТИ МІЛІОН.

Бідний паризький носій Пруніє виграв на кінських перегонах міліон. Його фотоґрафію помістили часописи. Всі знали заздалегідь, що він має саме те число. У день виграі він щез. Не було його два дні. Тепер він оповідає свою траґедію. На три дні до тягнення продав він свій білет за 250 тисяч франків якомусь припадковому знайомому, що мав принести ґроші. Знайомий щез з льотерійним білетом. Пруніє пішов пішки до міста Руан, ночував під мостами, під голим небом і вернувся без грошей додому.

ХЛОПЕЦЬ ЧИ ДІВЧИНА?

Польська змагунка в киданню ратищем Сментківна з „Варшавянки" піддасться цими днями операції, яка змінить її пол. Сментківна стає мужчиною, як це трапилося з чеською Ковбкою й анґлійкою Вістон. У спортових колах уже від довшого часу відносилися з великими застереженнями до жіночости Сментківної. Вона визначалася мужеською будовою тіла, мужеським заростом і голосом. При цій нагоді польські спортові часописи домагаються обовязкових оглядин усіх без вимку змагунок.

СТОЛІТНІ ЦИГАРА.

Відомо, що старе вино найліпше. Незадовго можна буде устійнити, чи гаванські циґара з роками стають ліпші. На площі Фреюнґ у Відні мають усунути бронзові статуї, що їх різьбив славний різьбар Томас Шванталер. Він відливав ці статуї в Мінхені приблизно сто років тому. В той час були гаванські циґара дуже дешеві в Мінхені, зате дуже дороґі у Відні. Мистець Шванталер вложив у середину статуй багато циґар, маючи на думці те, що сам буде приявний при будові статуй у Відні і циґара повиймає. Тимчасом занедужав і статуї уставили без нього. Шванталер, пристрасний курець, жалував ціле життя, що не міг видістати циґара з цього ориґінального сховища.

ХОЧУТЬ ЩЕПИТИ ВСІХ ПРОТИ ТИФУ.

На зборах лікарів міста Енґелвуд, Ню Джерзі, піднесено думку, щоб міський уряд ужив міських фондів на защіплення всього населення проти тифу. Лікарі говорили, що без такого нащіплення всіх мешканців міста не можна буде винищити пошести в околиці. Йде за нащіплення проти тифу 20,000 осіб.

ПОЄДИНОК ДВОХ АРТИСТОК.

Дві мадярські артистки у Будапешті, Валлі Тац та Аміко Вереш, були щирі приятельки, що майже не розставались. Одна чорнявка, друга — білявка, не мали причин до суперечок, бо хоч обі виступали в кабареті, співали інші пісні та мали інші симпатії. Одного дня, коли виступали вони у двох ріжних льокалях, у „Каварні Неґреско" та у „Брістоль-дріль", директори обох цих заведень домагались від них у програмі тих самих пісень. Після цього заанґажували їх до радія, але одній сказали, що не хотять чути тої самої пісні, яка нудить публику. Ображена артистка заявила, що не пісня, а голос її суперниці нудить публику. Валлі визвала товаришку Аміко на поєдинок на рапіри. Обі добре вміли фехтуватись. Аміко ранить Валлі у чоло. Коли Валлі розплющує очі, бачить, що її товаришка плаче над нею — і дружба направляється. Будапешт має на цілий день нову сензацію. Преса приґадує, що 40 літ тому дві паризькі акторки, Лятіль і Мартіно, теж поєдинкувалися за одну ролю, яку хотіли обі мати одночасно.

ВИСОКЕ ВІДШКОДУВАННЯ.

30 міліонів відшкодування заплатить маґістрат у Букарешті тим, що понесли шкоди, як завалилася трибуна підчас королівських свят. Віцепрезидента міста засудили за недогляд будови трибуни на рік вязниці, архітектів, що будували трибуну на півтора року вязниці кожного.

НЕ МОЖНА ДОВГО СИДІТИ НА СОНЦІ

Так перестерігали 21-літню анґлійку, що була у своїх свояків у Неаполі. Але вперта дівчина не послухала і сиділа на пляжі 10 годин. Наслідки були жахливі: вернувшися додому зімліла. Лікар ствердив, що нещаслива крім попарення осліпла і зійшла з розуму.

ЗАБАГАТО В ПОЛЬЩІ ЗАЛІЗНИХ СТУДЕНТІВ.

Вийшла статистика студій у вищих академічних школах. З неї довідуємося, що на правничім факультеті в Польщі є понад 15,500 студентів на фільософічнім — 13,300, на медичнім — 4,150, торговельні науки — 3,500, рільництво і лісництво — 2,650, механіка й електротехніка — 2,600, на комунікації та інжинірії — 2,200. Найбільше дипльомів дістають студенти по 4, 5, 6 і 7 роках студій. Однак великий відсоток кінчить студії щойно по 9, а то й більше роках. Це так звані „залізні" студенти.

ГІТЛЄР ЗНОВУ ЗГАДУЄ ПРО УКРАЇНУ

НІРЕМБЕРҐ. — На конґресі гітлерівської партії Гітлер виголосив чергову промову до учасників „Німецького Фронту Праці". У цій промові він ужив кілька слів, про які живо згадала ціла світова преса. Він сказав: „Німеччина мусить нині тяжко працювати, щоб вирвати кілька кільометрів землі з моря, або болотнищ, а в той час інші упливають в надмірній скількости землі. Якби я мав Уральські гори, з їх безмірними скарбами й покладами сирівців, Сибір, з його просторими лісами, Україну з її величезними пшеничними ланами, то Німеччина і національно-соціялістичне провідництво упливали би в добрі".

Ці слова були виголошені спокійно й не містили в собі погроз. Одначе, як подають кореспонденти, якраз у цей момент, коли Гітлер виголошував їх, на овиді появилися німецькі воєнні літаки в числі коло 400 штук.

АРЕШТИ В ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ В УКРАЇНІ.

БЕРЛІН. — Телеґрафічна аґенція Вольфа доносить, що в Україні совєтські власти переводять масові арешти серед вищого командного складу червоної армії. Арештований Ю. Коцюбинський, головний командант червоної армії в Україні, враз з цілим його штабом, а також заступник предсідника Совнаркому (Совету Народніх Комісарів) України, Порайко. Всіх їх обвинувачують у звязку з троцькістами, які нібито переговорювали з представниками німців, щоб відорвати Україну від Совєтів. Зновуж офіційний совєтський орган в Україні, „Вісті", доносять, що в Україні нараховують усіх троцькістів 43,000. З цього числа, пишуть „Вісті", біля тисячі вже арештували й вислали на заслання.

ФРАНЦУЗЬКІ ЧАСОПИСИ ПРО ЦІ АРЕШТИ.

ПАРИЖ. — Один з найповажніших французьких часописів, „Матен", теж доносить про арештування в Україні. Він пише, що в Києві і в Полтаві ҐПУ перевело масові арешти серед вищих урядовців та старшин. Є чутки, що розстріляно бувшого радника амбасади у Варшаві й Відні, Юрія Коцюбинського, що підготовляв в Україні переворот. Цей переворот мав вибухнути підчас осінніх маневрів. Сиґнал до збройного виступу мав дати полк червоних козаків, що його почесним командантом є вожд французьких комуністів, Кашен.

В УКРАЇНІ КИПИТЬ.

ПАРИЖ. — Французька аґенція Аваса подає з Москви, що з ріжних околиць України сиґналізують щораз сильніші протисовєтські настрої серед селян. Військо одержало надзвичайно строгі інструкції. Бунти появляються також на чисто московських територіях. В Рязані, 150 км. від Москви, червоноармійці місцевого ґарнізону, вислані до торфовищ під містом гасити пожежу, відмовили послуху. Повстав бунт, який одначе зараз здавлено. Від пожеж торфовищ в околицях Рязані є великі втрати у грошах та людях.

НОВІ МАСАКРИ НА УКРАЇНІ.

БЕРЛІН. — Німецьке інформаційне бюро повідомляє з Одеси, що голодові розрухи в Україні, не зважаючи на проголошення гострого поготівля червоної армії, зростають з кожним днем. У районі Полтави, де перед кількома днями підчас нападу населення на військовий маґазин прийшло між робітниками й селянами та червоною армією до кривавої битви, в якій згинули 23 особи, вибухли знову неспокої. ҐПУ арештувало досі коло 200 осіб.

В околиці Конотопу арештували кількасот робітників і селян, які висловлювали своє незадоволення з приводу реквізиції усіх припасів поживи червоною армією. Арештованих замкнули в концентраційному таборі. Всім грозять тяжкі кари за розрухи й саботаж. Голодові розрухи поширилися також на Північнім Кавказі та в округах Курська й Саратова. У Білянську над Доном кількасот робітників і селян напали на комісара червоної армії, що реквірував харчові припаси, й злінчували його. На місце випадку пішли відділи червоної армії й виарештували населення цілих сіл, разом з сільськими совєтами, а 18 осіб розстріляли відразу на місці нібито за спротив.

В Зеленкові над Дніпром прийшло до драматичних сцен. Населення не давало реквірувати збіжжя та поживи, а як прийшов відділ червоної армії, кількасот осіб намагалися втекти човнами за Дніпро. Військо, не зважайчи на те, що між втікачами було багато жінок з дітьми, почало стрілянину в човни. На човнах вибухла паніка, два човни перевернулись і 40 осіб утонули.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of tl Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДЕ СУТНЄ ПИТАННЯ?

Суботішні ґазети донесли змісти, а деколи й повні тексти промов кількох визначних американських провідників, виголошених попереднього дня. Говорили: републиканський кандидат на уряд президента Злучених Держав, ґубернатор Алфред Ландон; демократичний кандидат, президент Рузвелт; відомий радіовий проповідник, о. Чарлз Коклин, що стоїть за вибір президентом Лемке. Заговорила накінець у Шікаґо ціла ґрупа, так звана проґресивна конференція.

Всі ці заяви відносяться до практичного політичного питання осінніх виборів. Відноситься до нього навіть промова президента Рузвелта, дарма, що він, виголошуючи свою промову до міжнародньої конференції, ні словом не міг згадувати виборів.

Порушено в цих промовах ріжні питання, що звязані з виборами. Ландон говорив про те, що у виборах іде справа за піддержку „пересічного чоловіка". О. Коклин говорив, що боротьба йде між християнством і поганством, Проґресивна конференція в Шікаґо, — що боротьба йде між назадництвом і поступовістю. Декого такі фрази можуть справді захопити. Дехто може справді піти сюди, чи туди, у тому переконанню, що він іде за християнство проти поганства або за поступ проти назадництва.

Та цього роду думання — поверховне думання. Воно спирається на чувства, а не на розум. Воно захоплюється фразою, назвою, кличем. Воно не вглядає в суть справи. Хто вглядає в суть справи, повинен перекласти свої фрази на вчинки. Повинен сказати: що саме треба зробити тому, хто признає сякий або онтакий клич.

Маємо певні познаки такого основного думання усіх цих бесідників. Коли Ландон каже, що треба піддержати „пересічного чоловіка", він уже щось сказав ближче до суті питання, але ще не досить. О. Коклин говорив у Брукліні, що він є за те, щоб робітник мав мінімальну заплату $1,800 на рік. Це ще ближче, одначе він не сказав, як саме при нинішній приватній господарці можна це зробити, щоб робітник міг мати таку мінімальну заплату такої висоти.

Тому треба признати президентові Рузвелтові, що він багато ближче підійшов до основного питання нинішньої політики краю, коли сказав на „світовім конґресі сили", що нинішня господарська система вже розвязала питання продукції (виробу потрібних до життя річей) і що тепер приходить черга на розвязку питання розділу випродукованого добра. Це питання він окреслив так: як розділити добро, вироблене 130 міліонами осіб краю, ширше й справедливіше?

Отсе є основне питання цьогорічної виборчої кампанії. Треба акцію кожної політичної партії міряти власне цею мірою, наскільки програма й акція даної партії поможе розділити прихід з високо поставленої продукції краю так, щоб з цього користали ширші маси народу й у більшім ступні, як це було досі?

„МІЦНОГРУДІ ДІТИ ПРИЙДУЧОГО"

(Зприводу „Волині Уласа Самчука).

—o—

Твори письменників засаджують глибоко в душах цілих поколінь ідеї, уявління, образи. У нас нераз звертали на це увагу.

Один з українських поетів назвав Волинь „тихою стороною" і причинився до того, що широкий загал так собі цю волость уявляв ще донедавна. Одначе сьогодні — треба признати — уявління про „волинську тиху сторону" гине все більше в непамяті. Причиняєтсья до того не тільки голосна мова гостро реального життя; нове уявління про Волинь створюють українські літературні твори останніх літ. Волинь дочекалася врешті і талановитого пера Уласа Самчука.

У свойому досі 2-томовому творі дає Улас Самчук епопею волинського села. З цілого ряду майстерно представлених картин і ситуацій росте в нього велика будівля, повна хвилюючого й буйного життя. Забагато місця забралоб переходити почерзі всі підставові наверствування в романі Самчука. Обмежимося тільки до речей найбільш засадничих. В лінії цього роману знаходимо й епічно-розважливий спокій оповідання і палкі зриви почуття. Поруч епічної ширини трапляються місця з сильним драматичним поглибленням, — місця, що своїм мистецьким вирізьбленням зніматься понад загальну лінію роману. Протеж завжди й усюди відчуваємо володарність автора, що надає творові дноцільного стилю і структури. Бачимо велику глибину і велике багатство того світу, що його Самчук створює у „Волині". Чому воно так — збагнемо, коли зважимо, що **в свойому творі замкнув Самчук і злободневні клопоти селянського світу і найвищі його пориви.** Поруч завзятої боротьби селянина за хліб насушний виступає з великою силою гін до панування над землею і до росту в дальших поколіннях; серед щоденної життєвої борні виринає яскраво глибока метафізика героїв „Волині": вияви великої релігійности, і поруч з тим, може не скрізь ядерно виявлене, змагання до краси. Переживання краси — якщо так вільно це назвати — у героїв Самчука має характер торжественний, обрядовий. Маємо отже в романі Самчука одно велике дерево з дужими стовбурами, що виростають всі з одного пня; ціле життя героїв Самчука звязане з рідною землею, освяченою трудами і ціложиттєвим змагом у боротьбі за своєрідно поняту важність людини в світі і за життя в дальших поколіннях. Тому рідна земля являється тут пишною любкою і великою матірю: відношення до неї майже містичне. Праця на землі, згідно з метафізикою героїв Самчука, має вищий — сказатиб — священний змисл; не має в її розумінні нічого з безплідного мрійництва й ані сліду з соціялістичних поглядів на людину і працю. Все, що письменник замкнув у „Волині", можемо назвати **світом великих можливостей.**

Це останнє очеркнення стане нам зрозумілим, якщо приглянемося хочби поодиноким постаттям твору. Однією з центральних осіб є старий Матвій, селянська стихія. Автор говорить про нього:

„Матвій іде полем і, здається, це ступає местник, кара. Зупиніться і погляньте в його обличчя. Ніхто не бачив такого грізного, зрізаного зморщами чола. Кожний той зморщок кричить болем. Гляньте, очі його з червоними жилками, в яких горять блискавки. Гляньте, він навіть без кашкета і вітер, рвучкий осінний, що дме знад угорської долини, патлає його рідке волосся, ніби віхоть соломи. Поли його куцана розпадаються на всі боки, ніби якісь особливі крила особливо неземного птаха".

Не даром порівнює його письменник у деяких місцях до якогось грізного бога. Бачимо в ньому суворого будівничого, — людину, що не тільки орґанізує твердою рукою власні й чужі зусилля, але також орґанізує в ґєрархічному порядку свої думки. У середовищі, в якому живе, він володар; справи широкого світу закриті перед ним примарою понурої дійсности. Десь у безмежній для нього і його світу віддалі існує цар, для нього предмет нереальний, але радше невиразно-маґічний. З других постатей висувається на чоло малий Володько, із стихійним поривом угору. Світ для нього є „світом чудес", які все більш й більше розкриваються. Тверда школа батька, й опісля переживання революції, вирізьблюють у його душі незатерте тавро. Трохи більш збоку лишаються інші постаті Самчука. Згадати тут треба матір Матвієвих дітей, а далі старого Юхима, якого бачимо не так у щоденних зусиллях, як радше в зустрічі з іншими; він репрезентант глибокої мудрости землі. Пересуваються на тлі роману ще й інші постаті, а серед них весельчасте для Володька зявище, селянська дівчина Катерина.

І в цей світ гряде з гомоном війна й революція та викликує в його духовості далекойдучі переміни. У тому змагу сил вибухає для нього і його постатей дійсність України. Україна для отих Юхимів, Матвіїв і Володьків — чудесне обявлення, знищення тієї маґічної заслони, що лягла глухо на ціле їх досьогочасне життя. І Юхим і Матвій відкривають в Україні те, що нераз спутане і приглушене було змістом їхніх життєвих зусиль, до чого маґнетично спрямувалися їхні думи, їхня життєва фільософія. Тут виринає цікава проблема. З роману Самчука здавалосяб виходить, що між старим Матвієм і його сином Володьком існує якась ріжниця поколінь. Одначе Самчук перспективи поколінь наділі не дає. Він не ставляє побіч себе і проти себе репрезентантів ріжних часів. Треба підкреслити тут велику самостійність письменника, що не пішов за трохи банальною схемою української публіцистики і не поділив своїх героїв на „молодих" і „старих". При таких етично могутніх постатях як Юхим і Матвій такий поділ і виплиаюча з нього „перспектива поколінь" (в розумінні західньо-української публіцистики) не малаб сенсу. За це маємо в Самчука могутню часову перспективу. Герої його свідомі того, що час перегорнув листок історії. „Хто бачив небо, або хмари, або сонце того літа, той скаже: так! Істинно велике було. Бо того літа народилися нові люди, міліони нових людей"... Народилося не тільки молоде покоління; тут і старшим (Матвій, Юхим) дано було узріти час і життя молодими, задивленими в часову даль перед собою очима. Тому ми поставили твердження про перспективу часову і про створений Самчуком у романі **світ можливостей.**

Запитаємо далі: які є дальші заложення цьогож світу в романі Самчука? Маємо тут життєвий змаг, повний ідеалізму, з глибокою вбудовою в реальні обставини життя. Усі зусилля героїв „Волині" йдуть і минаються немовби під аспектом **вічности.** З тієї причини ціле життя набирає якогось вищого змислу і значіння. Тут родина є „найкращим із царств" й існування є „святим". Серед тих людей „нема радости і є радість; нема в них горя і є воно велике". З уст одного з героїв роману падають бадьорі слова про життя, повні теж життєвого траґізму. „Любити життя в горю. Любити в біді. Любити, коли відриваються твої ноги і ти залишаєшся віковою калікою". З тих слів **віє життєвий оптимізм,** що родиться із зрозуміння величности життя і з віднайдення краси в його траґізмі. Тому герої „Волині" нераз такі маєстатичні.

Ми затрималися трохи довше над постаттями „Волині", щоби показати, яку поставу займає Самчук до творів письменства. Треба підкреслити, що творить він з великого пориву, а не хоче писати ілюстрацій до якоїсь доктрини і не шукає вигідних і легких засобів у творчості, але змагається дуже із своїм поетичним задумом. Не все вдалося йому щасливо перебороти. Колиб ми мали вказати на деякі недотягнення, то мусілиб вказати передовсім на том другий, у якому не вдалося авторові опанувати вповні творчого матеріялу. Але перемога над іншими труднощами каже нам сподіватися, що на-будуче й такі ситуації письменник опанує щасливо, бо великі його зусилля у „Волині" дуже слідні. Звернемо увагу хочби на те, що тут дуже мало є того, що ми називаємо еротикою, а вже цілковито **нема тут банальної еротики.** Затеж є Ерос; є він і в тій закоханості в життя, слідний він і в життю родини й у відношенню хочби до землі. **„Земля мов розбуджена любка дихає".** Також при будуванні головних постатей роману не йде Самчук найлегчою дорогою. Він не творить нам чистих, схематичних **типів** людей, але обдаровує їх індивідуальним життям; з другої сторони індивідуальні моменти характеризування не переходять у завеликі нарості. З тієї причини постаті роману такі близькі нам при сприйманні твору.

Треба підкреслити теж, що й описи природи і речей вміє Самчук креслити з великою майстерністю.

...„Недільний ранок. Про це знає все. Сонце недільного ранку сходить не так, як завжди. Ліс стоїть бадьоріше. Поле майорить, мов прапор. Небо синє, так сильно синє, аж ніяково. Мов залізні гравюри стоять непорушно черешні".

Святочністю дихає цей опис, клясичною погідністю дивиться він. Краски не переяскравлені, а „глибинні". Для порівнання візьмім один опис неба і краєвиду на тлі далекого бою:

„По бронзовім пітнім тлі неба валун за валуном, мов випар вулькану, котяться хмари. В далечінь і ширінь небо згорнуло панцир, здушило повітря, стлумило соняшне світло, що ввійшло в піземелля. Лишилось інше світло, не того ясного сонця, що мабуть щезло мов стерта брудною шматкою пляма крови... Дорога йшла мов тунелі. На них литі з чугуну істоти в заграві далеких пожеж, ішли, котились, чвалали йокаючи животами... Сто сімдесять міліонів душ приносило жертву і чорний дим закоптив небо"...

У таких то святочних і буденних, спокійних і бурливих одночасно хвилях переживають герої Самчука великі дні. Переживають вони великий процес — не скажемо освідомлення, бо слово це належить вже до дуже дешевих монет щоденного життя. Це радше **процес пізнання світу і самопізнання.** Пізнання це в дуже великій мірі ірраціональне; сягає воно до самих „глибин сердечних" людських душ. Для малого Володька на початку повісти питання „куди пливе та річка" є питанням величезної ваги; при кінці другого тому той же Володько вже людина — готова казати своє слово. Переміну переходить і старше покоління.

У наших часах йде велика боротьба проти розкладових течій у письменстві. Нам здається, що йде тут про те, щоб життя, будоване письменниками і поетами в творах своїми засадничими заложеннями і тенденціями не нищило і не рознаджувало життя реального, не підривало його здорових корінів. „Волинь" Уласа Самчука належить якраз до таких творів, що **поглиблюють зміст реального життя, дають йому вищий змисл.** З тієї причини його роман повинен бути **лектурою** тих, що хочуть життя творити. — („Обрії").

Варро.

КАРПАТСЬКА ЛЕҐЕНДА ПРО ОЛЕКСУ ДОВБУША

(Надіслане з Закарпаття).

—o—

Мешканці карпатських лісів ховають у своїй памяті багато переказів і леґенд про те, що діялося в старовину. Народня фантазія прикрасила давні події та людей минулого часу по своїй уподобі. Там, де народня маса довгими століттями гнула спину перед насильством, не мавши сили свідомим рухом скинути з себе ярмо неволі, віра в героїв та надія на їх надприродню силу були єдиною втіхою для тих, що несуть окови. Про Олексу Довбуша, славного опришка, ще й досі ходять між карпатськими мешканцями леґенди. Ось одна з них:

Був собі у вітця й матери один леґінь, добре робив і не лаяв, бо не слободно (не вільно). Раз ізробив він собі ложку з дерева і цвях до неї прибив, що мож метати. Поклав туди пороху й олова і йде собі рипою, що там, де дерениціе. Глянув долу, аж там нечистий рачки стоїть і до неба повертається. Кинув леґінь свою кульку і вбив того чорта, аби Духа святого не займав. Упав нечистий і лежить. Прийшов до нього той леґінь, зняв кресаню, перехрестився й помолився Богу, що поміг того чорта вбити, взяв нечистого в ліву руку та й несе. Аж назустріч приходять янголи, ті, що крила мають, і до нього: „Пойдь з нами, леґіню, на небо". А один і каже на ухо йому: „Як підеш до Бога, то знай, що за тото, що ти нечистого вбив, все випросиш у Бога. Лиш я тобі кажу, не проси нічого, лиш ту корду, що в Божім саді ся киває, ту проси".

Злякався леґінь, але йде до Бога з янголами.

Прийшов, зняв кресаню, поклонився низько, „дай Боже здоровля", каже.

„Дай Боже", — каже йому Господь Бог.

„Що, — питає — „чоловіче добрий, хочеш за то, що ти нечистого збавив?"

— „Нич (нічого), каже леґінь, лиш тоту корду, що в саді Божім ся киває".

Дав йому Бог, що він просив. Прийшов той леґінь на землю, а тоді була панщина, що армаші людей на роботу виганяли. Застав дома матір свою, побили її армаші, синя була, аж чорна. „Йой, Боже мій", — каже той леґінь, — „що то люди роблять на світі!"

Пішов він до коршми, а там армаші сиділи, і побив їх усіх своєю кордою. І де була неправда і кривда людям, він приходив і карав злих своєю рукою. Бо мав від Бога таку силу на землі, як Бог на небі. Дав йому Бог золоте рядня (одежу) і шапку золоту і коня золотого, що аж під хмари ходить. Бо то був Довбуш.

А заснув він у молоці. Наварили пани й ґрафи молока цілу бочку велику, кажуть, — купайся Довбушу. Як уліз він у бочку, то й зварився, так мясо від костей і відстало. А він знав, що так буде, тільки йому неслободно було, бо муку прийняв за всіх нас, за цілий світ. Щоб не був Довбуш на світі, то пани й ґрафи зібрали цілий міліон між собою. І тепер, як іти до того села, що пишеться Гута, то там є церква, а в ній сорочка Довбушева, з красними бумбурудзами.

Жінка.

Лікар оглянув пацієнтку й каже:

— Так, пані, щоби докладно означити вашу недугу, треба буде зробити рентґенівську знимку.

— Дуже добре, пане докторе, та я просила би фотографію з профілю, бо так найгарніще виглядаю.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

(5)

З жалем і болем дивився хлопець на вміраючі деревця, які він любив і плекав. Треба було йти знов у ліс і приносити нові та місце завмерлих.

— Що то ти там ото вичворяєш? Ти!? Камлуку ти! Думаєш, що тут ліс виросте? — журила його мати... — Краще он пішов би та рядниською зілляччя коровам припер. Пригнав з паші, як дошки... Не бачиш?

— Я думаю, — розважав Володько, — що дубочки в господарстві пригодяться. Хіба ні? Виростуть, а ліса не буде, вирубають.

Мати всміхається і відходить. А батько взагалі не мав часу до таких справ втручатися. Дяка Богу, має досить клопоту, аби тільки голова та руки витримали.

„На день" пігнав Володько, коли над лісом від заходу купчились потужні кусні вайлуватих хмар. „Ах, колиб вони не розійшлися... колиб не розійшлися? — думав.

Ступав бадьоро, радісніше. Сонце оточене зі всіх боків. Воно вперто змагається з велитенськими сірими хмарами, що бажають наповзти на нього і задушити...

Іди, іди, дощику,
Наварю я борщику...
Поставлю я на вербі,
Будуть їсти горобі,

Щей останеться тобі... — виспівує Володько. Він задирає високо голову і впиває погляд у хмари. І вони його, здається, слухають. Повільно, мов отара летючих мамутів, зсовуються кострубаті велитні і зливаються в одну сталевої барви масу... Знизу висуваються ще й ще хмарини. Барва неба темніє. Повітря застигає, лиш час від часу, ледь помітно, гусне то знов рідне, ніби там вгорі хто по ньому топчеться і душить.

І коли небо приймає барву старої бронзи, коли починає вирувати, вибухають перші упередливі громові рокоти. Сонце згасло нараз. Шарпнувся вітер. Знов і знов на чорноті неба хтось блискавично креслив і стирав огненні знаки.

Фііі! Фіііі! — Бризнув вітер По дорогах піднялася курява. Верхи дубів розпатлались. По житах і пшеницях заплигали зграї лютих тигрів. Володько не стоїть, не сидить. Він бігає, стрибає, голосно висцівує якусь пісню, яку щойно видумав і яку зараз забуде. Голос його бореться з вітром. Волосся, сорочка рвуться з намагою зірватись і відлетіти під хмари. Корови злазяться докупи...

Крап-крап, крап... Одна, друга, десять... На відкриту голову луплять хльосткі краплини. Тріснув грім — гуррур! — покотилося горою... Хтось відкрив там заставу і дощ прудкий, скісний, змішаний з градом сипнув на землю...

Володько нижиться... Міцніше, міцніше! По чуприні, на чоло, щоки і бороду течуть потоки. Сорочину промочило одразу. Тіло чує холодні струми води, яка стікає по ногах додолу. Неба рішуче розбурилось і громи вигравали свою велику музику, що так підходила до сіро-бронзових дубів, розбурханих тигрів.

І Володько не відчуває прикрости. Навпаки. Йому здається, що це ще мало. Йому далі співати хочеться і колиб дощ не так плюскав у рот, він заспівав би щось подібне до того, що діється навколо.

Буревій так само зник, як і навалився. Остання черевата хмарина відкрила сонце і воно бризнуло на світ свою горіючу міць. Бризнуло світлом, розсипалось барвами коштовних камінів по всьому, що росте. Бризнуло, щоб підняти з долини і знад жолобецьких та угорських лісів тяжечі валуни туману.

Озеро вже вилилось і вода свавільно толочить трави. А навкруги свіжо, невинно, так ніби волошки, маки і все, все зненацька відчуло молодість і засміялось дзвінким радісним сміхом.

Другого дня ранком Матвій квапиться обійти поле і поглянути на те, що полишили вчорашні веремії неба. Гей, гей! Усмішка широка сама напинає уста. Роса дзвенить... А пшениця, різал'ма, таки вилягла. Казав не давати гною... Кілька кіп полеглиці буде... — міркує. А жито муром стоїть, лиш трохи вкланилося сходові, по котрому вже гарцює свавільне сонце ранку.

Зітхає широко, легко. Мязи корчаться, мов у молодого. Ноги несуть самі довгою, росяною межою — здовж, поперек і назад здовж.

Чудесно! Рости, рости! Клуню клав не для грашків. Вміститься живого золота досить. Ось тільки пошие, та трохи нових дилів з осичини наколе та подилює, бодай від „фронту"... Хай хоч від дороги вигляд пристойний прийме... А збіжжя увійде до неї... То, що увійде, то увійде...

(Далі буде).

Ощадність.

До аптичного складу приходить малий хлопчик:

— Прошу дати порошку на блохи.

— За скільки?

— Не багато, вистане за десять центів, бо тато спить зі мною в одному ліжку.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЧИ ЦЕ ЗАХОРОНА?

До Відня приїхав англійський король Едвард Осьмий. Приїхав і побував у місті „інкогніто", себто неофіційно, не подаючи себе за короля.

Звісно, король не може їхати зовсім нерозпізнаний, бо хтось може його пізнати, а між такими може трапитися людина, що хоче його вбити. Отже йому дали на охорону відділ тайних поліційних аґентів.

І показалося, що як король пішов до купальняного заведення, то ніхто в ньому не пізнав англійського короля. Одначе як люди побачили за ним хвіст людей, набундюрених, то всі негайно пізнали, що це детективи, а приглянувшися цивільному панкові, пізнали в ньому королівського гостя.

Отже прибічна сторожа немовби розголосила: як хто шукає анґлійського короля, то най знає: ось він!

НЕ ПЕРЕЖИЛИСЬ.

Зприводу маневрів російської армії в Білорусі доносять з Москви, що в одному селі населення зробило армії патріотичну демонстрацію.

Знаємо, знаємо патріотичні демонстрації в деспотичних країнах: влада висилає аґентів по фабриках, робітнях, хатах, полях та приказує: Ану, всі на патріотичну демонстрацію!

„ДОБЛЕСНА АРМІЯ".

Починаючи ці маневри російської армії, ґенерал Уборевич говорив:

„Ми починаємо маневри досконало узброєні в мілітарну техніку першої кляси, готові відперти всякого ворога, хочби як численного, що тільки важиться напасти на нашу вітчину".

Чи є в якій армії світа ґенерал, що на військових маневрах говорить інакше? Невже є де в світі ґенерал, що на маневрах каже: „Наша армія кепська! Не узброєна! На вид навіть слабшого ворога втікалаб, як заяці перед бубном!"?

ЧИ ВСІ БУЛИ?

Телеґрафують з Москви, що підчас тої демонстрації населення в честь російської армії в однім білоруськім селі селяни кидали на парадуючих вояків китиці цвітів.

Дуже можливо. Але чому не сказано, хто ці китиці робив?

Адже була раз акторка, що, як їй любовник ґратулював зприводу великої овації в театрі, сказала: „Най чорт побере тих проклятих цвітарів: я заплатила за 12 китиць, а вони подали мені лише 9!"

ШО ГЛУХИЙ, ТО ГЛУХИЙ.

Коли в суді нюйорського повіту Кінґз вибирано присяжних суддів, один з покликаних горожан заявив, що він глухий.

Суддя дуже співчував горожанинові: суддя теж був приглухуватий. Суддя шептнув до горожанина: „Як давно ви не дочуваєте?"

„О, вже більше як рік!" — сказав горожанин.

„Як ви, пане, почули мій шепіт", — каже суддя, „то ви краще чуєте від мене!"

Суддя видно пішов за лікарем при військовій комісії, що питався парубка, що ставав до бранки й показував, що в нього вказуючей палець правої руки не розгинається: „А як цей палець був передтим?"

Парубок поспішився з відповіддю: „ось так!" І розігнув палець.

ПІМСТИЛАСЯ?

Ставала оноді перед поліційним судом у Кеймбриджі, Месечусетс, одна пані, обвинувачена поліцаєм за їзду автом попід червоне світло. Обвинунувачена запевняла суддю, що світло не було червоне. Суддя не повірив їй, а повірив поліцаєві. „Три доляри кари!" — каже.

Обвинувачена казала, що вона говорила правду й кари не заплатить. Може схоче внести відклик? — питається суддя. Ні, вона й кари не заплатить, і відклику не внесе.

„То мені прийдеться хіба вас замкнути, пані", — каже суддя. „Шість днів арешту!"

І пані пішла до арешту.

Так мойому батькові й треба: най мені мерзнуть вуха, як не хотів мені шапки купити.

Б. Дніпрянський.

НАЦІЯ ТА ДЕРЖАВА

(4)

Даремні змагання, бо коли така сама політика німецька, „московська, турецька та мадярська за далеко прихильніших обставин закінчилися повним фяском, то нині, коли процес визволення та обєднання націй так заглибився та нуртує повсюди з непереможною силою, подібна політика закінчиться для цих новоутворених, мішаних держав може ще більше траґічно.

Що правда, сьогодня ще можна булоб уважати правильною таку політику супроти меншин, яка забезпечуючи їм збереження їх народности, ставилаб своєю метою добиватися того, щоб меншини почували себе складовою частиною тої або іншої нації. Але така політика є доцільною супроти дійсних меншин, а не супроти міліонів чужородного населення, яке творить більшість на певному терені.

Хоч звичайно кожна нація є по своїй істоті експанзивною та намагається з тих або інших причин стати могутньою чи навіть великодержавною, проте вже завдяки своїй природі та скількости не всі нації посідають для досягнення цієї мети належні можливости, як не всі народи мають спроможність та снагу відогравати керуючу ролю в господарській розбудові або культурній творчости. Наприклад великі нації англійська та французька, будучи могутніми національними державами, поширили своє панування на величезні позаевропейські країни і відограють домінуючу ролю в господарському та культурному розвитку всього світу, тоді як такіж нації німецька та італійська з ріжних причин, зокрема тому, що стали могутніми державами значно пізніше, ще не спромоглися добитися належної їм ролі у світовому життю. Німецька нація ще навіть не досягнула свого обєднання в одній державі.

Знову японська нація якраз нині поширює свою експансію з величезним розмахом та енерґією, а тимчасом великий старий китайський нарід щойно перетворюється в модерну націю та устійнюється, а тому не в стані навіть належним способом оборонитися.

Таксамо тепер перероджується і набирає сил українська нація. Розшматована та поневолена, вона не мириться з сучасним станом і при найближчій нагоді відновить свою суверенну великодержавність. І безперечно тоді то українська нація відограватиме належну їй ролю в Европі та в цілому світі.

Російський імперіялізм зазнав недавно смертельного удару і відтепер московська стихія вже не має дотеперішніх сил посуватися за свої етнографічні межі. Нині також і московський нарід перетворюється в модерну націю, а московська держава підпадає процесові перетворення в національну державу. Себто дотеперішня спроба перетопити безліч поневолених народів в одну російську націю зазнала повного краху. Був час, коли не лише москалі, а також інші народи не уважали українців за окремий нарід, а сьогодні такі погляди стали анахронізмом, бо цілий світ переконується в протилежному. Тому саме далекозорі москалі, бажаючи врятувати свою зверхність над Україною, настирливо ґалаcують вже лише або про федеративний або конфедеративний звязок Росії з Україною.

Як бачимо, національна ідея в своєму триюмфальному та безупинному поході не лише приводить до опанування нацією держави, але разом з тим викликає великі міжнародні пертурбації та причинюється до реорґанізації світового суспільства. Ми вже підкреслювали, що процес злиття націй з державою далеко не закінчився і він ще буде продовжуватися довший час.

Одночасно з цим триюмфом нації над державою остання, рахуючись з тими змінами, які відбулися упродовж XIX століття в господарському життю суспільства, виявила цілком виразні змагання до імперіялістичного опанування певними кольоніяльними теренами. Ця новітня імперілістична політика, викликана передусім нечуваним до нині упромисловлюванням деяких держав, лише формально споріднена з колишнім грабіжницьким підбоєм ріжних теренів державою минулих століть із метою їх кольонізації або визиску населення шляхом податків, данин і т. д. Пошукуючи промислової сировини та ринків збуту, сучасна промислова держава разом із тим нерідко опановує через вкладання капіталів, позички та інші форми фінансової залежности ріжними хліборобськими країнами.

Взагалі нечувана розбудова світового господарства та щільні господарські взаємини поміж державами, не зважаючи на те, що останні відгородились одна від одної високими митними мурами, привели до того, що сучасна держава почала втрачати свою господарську самовистарчальність і що взаємна господарська залежність держав досягнула дуже великих розмірів.

Якраз господарська, а зокрема фінансова залежність країн часто причинюється до ріжних таких політичних взаємин поміж деякими державами, які кінець кінцем перетворюються в ті або інші форми політичної злуки. Іноді до таких саме наслідків приводять також ріжноманітні міркування національної безпеки та оборони. Оцей факт щільної господарської повязаности та неустійнені міжнародні взаємини у значній мірі обтяжують процес обєднання націй з державою та повну перемогу національної держави над іншими.

Звичайно перемагатиме безперечно національна держава, а разом з тим мішані держави змушені будуть піти назустріч визвольним рухам своїх поневолених народів.

У звязку з існуванням Ліґи Націй та завдяки її заходам унеможливити в будуччині війну, як засіб полагодження міжнародніх конфліктів, а натомісць встановити на світі сталий мир, як також під натиском жахливої сучасної господарської кризи, в певних колах народилась ідея утворення так званої паневропейської спілки держав. Безперечно, що така утопійна Пан-Европа могла би бути значним поступом у справі впорядкування того господарського хаосу, який нині панує на світі, та може причиниласяб також до усунення збройних конфліктів, принаймні поміж державами членами цеї спілки. Але треба взяти на увагу, що існування такої Пан-Европи без орґанізації Пан-Америки та Пан - Азії, які разом з британською імперією та советським Союзом утворилиб нову Ліґу Націй замісць нинішньої, як це передбачає проєкт п. Куденгове - Калерджі, булоб малодоцільним та навіть небезпечним, бо могло би причинитися до виникнення нових, ще грізніших антаґонізмів та конфліктів у значно ширшому маштабі, ніж попередні. Зновуж утворення Пан-Америки та особливо Пан-Азії треба уважати ще більшою утопією, як утворення Пан-Европи. Це ясно вже на прикладі нинішнього японсько-китайського конфлікту. Крім цього цей проєкт не тільки не забезпечує краще права малих націй та долю поневолених країн, як сучасна Ліґа Націй, але навпаки, ще більше засуджує їх на ласку великих промислових держав. Нічого вже й казати, що українська нація на підставі таких плянів лишиласяб розшматованою поміж Пан-Европою та советським Союзом чи якимсь подібним новотвором, що мав би повстати в будуччині після розпаду Союзу.

Звичайно всі ці проєкти усяких пацифістів про реорґанізацію людського суспільства треба визнати утопійними, тимбільше, що сьогодня не можна з певністю сказати, чи навіть сучасна Ліґа Націй проіснує довший час.

(Кінець буде).

Мусій Степанчук.

ЩЕ ОДИН РІК ШКОЛИ

Ще один рік школи,
Праці для дітей,
Що має їм в серця
Влити корм новий.

Бо рідна лиш школа,
Як рання роса,
Вливає у душі
Святії чувства.

Поможиж, о Боже,
Щоб цей рік шкільний,
Дав корм цим маленьким
І сил і надій.

Щоб діточки в душу
Рідних слів влили
І були Вкраїни
І Бога дітьми.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

В справі видання творів о. Степана Мусійчука.

Як було проголошено в „Свободі" з 3. лютого і 22. квітня ц. р., створено в Пасейку Комітет для збірки фонду на видання творів о. С. Мусійчука. Комітет видав заклик, оголошений в „Свободі" і розіслав листи з збірковими лістами, до деяких товариств і осіб по ріжних містах Америки.

Досі на цю ціль прислали: з Пасейку при укр. прав. церкві: Сестрицтво ім. О. Бесарабової $5; Бр. св. о. Николая $6. Василь Сметана з Кліфтон, $5; Зі збірки підчас представлення „Невольник" $8; Мирон Сурмач з Ню Йорку $5; П. Найда з Мілвіл, Н. Дж. $2; Й. Семенків з Балтімор, Мд. $2; М. Рапач з Джансвіл, Н. Й. $1; Анна Качур з Бостон Н. Й. переслала $8 а саме: від Союзу Українок, від. 49 в Бофало $5; а по $1: С. Войтович, Й. Сполітакевич і п. Костецький з Ленкестер, Н. Й.; Січ ім. К. Трильовського з Шікаґо, Ілл. $10. Переслали урядники: Д. Островський і Максим Леськів; Іван Ґут з Бофало, Н. Й. переслав $10.50, а саме по $1: І. Ґут, М. Боднар, Е. Бурштинський, М. Долнявка, І. Кінял, О. Слотюк, В. Гуткович, Д. Колотило, В. Сенчина, І. Дісик; С. Баліцький 50 ц.; Микола Волковецький з Шікаґо, Ілл. переслав $8.50, які зложили: Микола Волковецький $5, а по $1: Розалія Сидоряк, А. Любачевський і Е. Вітак; по 25 ц.: Т. Кардаш і М. Струтинський; панна Наталка Ґой з Елмвуд Парку, Ілл. переслала $5, а зложили: Укр. Горож. Клюб $2; по $1: Д. Ґой, Д. Мидзяк; С. Степанків і Наталка Ґой по 50 ц. — Разом отримали $76, а крім цього є декляраціі.

Український маляр Д. Захарчук прислав кілька образів до продажі на цю ціль.

Співацько - Драматичне товариство ім. Лисенка при укр. прав. громаді в Пасейку підготовляє на цю ціль виставу драми на початок жовтня ц. р. Буде це „На рідну ниву" зпід пера о. С. Мусійчука. Це нова його штука патріотичного і навчаючого змісту з часів наших визвольних змагань. Часть доходу піде на видання творів автора.

На останнім мітинґу Комітету з дня 29. серпня б. р. зібрані гроші передано авторові й вже приступлено до видання деяких творів. Є надія, що ще цеї зими вони побачуть світ божий, а це завдяки дотеперішнім жертводавцям, яким щира за це дяка. Комітет просить присилати дальші жертви на цю ціль на адресу: 47 Hope Avenue, Passaic, N. J., на імя Леся Сисина або на імя самого автора.

Віримо, що громадянство відгукнеться в цій справі, щоби збагатити нашу культуру. Хай цінні рукописи автора не лежать даром, а хай йдуть в світ будити український нарід до кращого будучого.

За Комітет видання творів о. С. Мусійчука: **П. Микула, Л. Сисин, В. Сметана, В. Роздільський, Іван Живіцький, С. Давидович і Й. Сосонка.**

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. ім. Івана Франка, від. 83, овідомляє місцевих і позамісцевих членів, що трикварталні збори відбудуться в пятницю, 18. вересня, в годині 7-мій ввечір, в домі У. А. Горожан, 847 Н. Френклин вул. Просимо членів прийти на ці збори, бо маємо багато справ до полагодження. Мусимо порадитись, як будемо обходити ювилей. Котрий член не прийде на збори без важної причини, буде караний згідно зі статутом. — С. Чорномаз.

МІНЕАПОЛІС, МІНН. Тов. Запорозька Січ, від. 385, повідомляє усіх своїх членів, що три-квартальні збори відбудуться в неділю, 20. вересня, зараз по Сл. Божій, в церковній гали. Просимо всіх членів прийти. — О. Шабатура, пр.; Н. Дмитрук, кас.; О. Козак, секр.

ЛОРЕЙН, О. Тов. У. Н. Союза, від. 50, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 20-го вересня, в годині 1-шій пополудні, в гали де звичайно. — Прохаємо членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. — М. Шемичик, секр.

АКРОН, О. Бр. Сош. св. Духа, від. 295, повідомляє своїх членів, що триквартальні збори відбудуться в неділю, 20. вересня, в гали церковній ,в год. 1-шій пополудні. Просимо всіх членів прийти на час, бо маємо важні справи до полагодження. Напоминаємо довгуючих членів, щоб вирівнали свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. Просимо членів привести зі собою нових членів і вписати до У. Н. Союзу. — М. Питруха, предс.; О. епко, кас.; П. Славич, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. Згода. від. 20, повідомляє своїх членів, що триквартальні збори відбудуться в неділю, 20. вересня, в годині 1-шій пополудні, в Українській Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул. Просимо всіх членів прийти на ті збори, бо контроля і уряд здадуть справоздання за три місяці. Маємо теж інші важні справи до полагодження. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — М. Прихітко, предс.; Н. Триш, рек. секр.

ПЛЕЙНС, ПА. Бр. св. Андрея, від. 48, повідомляє, що три-квартальні збори відбудуться в неділю, 20. вересня, в гали Мих. Негребецького, 84 Н. Рівер ул. Кождий член має бути приявний на зборах, як також має кождий свій довг заплатити; в противнім разі буде суспендований, без ріжниці, який хто довг має. — В. Бережанський, предс.; М. Негребецький, кас.; Й. Кривий, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Бр .св. Арх. Михаїла, від. 147, подає до відома всім членам місцевим і позамісцевим, що місячні збори відбудуться в неділю, 20-го вересня, в годині 1-шій пополудні. Обовязком кождого члена є прийти на час та заплатити свою вкладку. Довгуючих членів напоминаємо, щоб довги сплачували, або будуть суспендовані. Напоминаємо членів, щоби свої вкладки за діти платили на зборах, бо вкладка має бути заплачена найпізніше до 25-го кождого місяця. Просимо місцевих українців, щоб вступали самі і вписували свої діти до У. Н. Союза, бо тільки в своїй українській організації, як У. Н. Союз, повинен кождий українець себе забезпечити. — П. Лаґоцький, секр.

ГЕЙЗЛЕТОН, ПА. Бр .св. Арх. Михаїла, від. 85, повідомляє місцевих і позамісцевих членів ,що звичайні збори відбудуться в неділю, 20. вересня, в годині 1-шій пополудні, в Юнійній гали при Вайомінґ ул. Довгуючі члени щоб вирівнали свій довг. Суспендовані члени, коли не вирівнають довгу, будуть виключені, щоб ненарікали на братство і У. Н. Союз вразі якого нещасливого випадку. — В. Шпиула, предс.; М. Поливка, кас.; О. Костюк. секр.

ВІЛКС-БЕРРІ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 99, повідомляє всіх своїх членів, що три-квартальні збори відбудуться в неділю, 20. вересня, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній. Кождий член обовязково повинен бути приявним на зборах, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають прийти і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будут всуспендовані. — Петро Герман, фні. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр .св. Володимира. від. 130, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 19. вересня, в годині 8-мій ввечір, в У. Н. Домі, 217-19 Іст 6-та вул. Обовязком кождого члена є прийт ина збори в означенім часі. Довгуючи ччленам пригадуємо, щоб вирівнали свої залеглости. Взиваємо членів, щоб привели нових кандидатів у члени. Кождий українець повинен вписати свої діти в члени У. Н. Союзу. Не приявний на зборах член підлягає карі згідно зі статутом. — Антін Карпович, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 73, повідомляє всіх своїх членів, що три-квартальні збори відбудуться в суботу, 19. вересня, в годині 7:30 ввечір. Обовязком усіх членів є прийти на збори, бо маємо важні справи до рішення та звіт контр. комісії. — Відділовий уряд.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, повідомляє своїх членів, що три-квартальні збори відбудуться в неділю, 20-го вересня, в 2-гій год. пополудні, в льокали У. Н. Дому, 237 Гови Еве. Просимо членів зійтись на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — Филип Гулька, пр.; Волод. Лелет, кас.; Петро Головачук, фін. секр.

ПЕРТ, АМБОЙ, Н. ДЖ. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 104, відбудуться 20-го вересня, точно в годині 3-тій пополудні, в Народнім Домі. — М. Вітів, предс.; І. Ворона, кас.; М. Зельвак, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Бщ ґсвґ О. Николая, від. 5, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і членкиць, що трикартальні збори відбудуться в суботу, 19. вересня, в годині 7:30 ввечір, в гали Ческого Нар. Дому, 29-19 — 24 Еве. Відділовий уряд взиває всіх членів і членкиць обовязково прийти на ці збори, бо є важні справи, які відносяться до кождого члена. Просимо всіх тих українців, котиі ще не є членами У. Н. Союзу, щоб вписали себе і своїх дітей до нашої могутньої української організації У. Н. Союзу. Просимо родичів, котрих діти мають скінчених 18 літ життя, щоб переписали їх до повнолітніх членів. Не приявний на тих зборах член чи урядник кпідлягає карі згідно зі статутом. — І. Сидор, предс.; А. Климишин, кас.; П. Барнич, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 97, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20-го вересня, в годині 2-гій пополудні, в церковній галі, 47 Говц Еве. Просимо всіх членів прийти на збори в означинеи час, щоб не чекати на кождого члена зосібна. — Т. Скоробогатий, предс.; Ю. Нестор, кас.; М. Табачук, секр.

До заповненого автобуса старається дістати товстелезна жінка з молодою, кільканацятьлітньою дівчиною.

— Є лиш одно місце, — каже кондуктор.

— Не розділити хіба дочки з матірю! — каже товстелезна жінка з патосом.

— Ні, прошу пані, — відповідає чемно кондуктор. — Раз у житті я це зробив і досі не можу того віджалувати!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

На будову Дому У. Н. Союзу.

Спис жертводавців, котрі зложили жертви в часі посвячення площі дня 30-го травня 1936 на будову Дому Відділів У. Н. Союзу на Вест Сайд Дітройт.

Відділ 292 У. Н. С. $100; відділ 183 У. Н. С., відділ 175 У. Н. С., відділ 75 У. Н. С. і Союз Українок, відділ 23, по $50; Укр. Амер. Політичний Клюб і Центральний Амер. Ситизен. Клюб по $25; Тов. „Згода", відділ 20 У. Н. С., $15, Тов. Маркіяна Шашкевича, від. 94 У. Н. С., Ді Райзінґ Стар, Братство св. Йосафата, від. 96 Провидіння, і відділ 2 Оборона України по $10; Жіноча Сотня Союза Гетьманців, відділ 12, Союз Українок, від. 26, і У. А. Поміч, від. 28 по $5; по $25 зложили: С. П. Боднар, А. Стефанишин, Михайло Качмар, д-р А. Т. Кібзей; по $10: Дмитро Медецький з Толідо, Б. Школьник, А. Градовський, Д. С. Копейкін, п. Юлія Шустакевич, Г. Іваськів, М. Шустакевич, П. Попіль, Й. Навроцький, пані Шести, Ів. Кізима, С. Балаківський, І. Андрусевич, В. Головчак, І. Ґава, Ю. Салович, П. Вашук, А. Шептак, В. Єднак; Мих. Федитник $10.50; пані Гал $6; по $5: о. Л. Сембратович, С. Чорний Анна Заморило, Параскевія Степчук, Н. Горбайський, В. Шеремета, А. Маланяк, Т. Медвідь, І. Попик, Д. Когут, І. Паньчук, І. Школьник, А. Заплітний, Г. Малиняк, Т. Пліш, Й. Крохмальний, М. Попик, Г. Назаркевич, П. Длуґош, Я. Білецький, Г. Чорний, Ф. Сисак, Н. Дворчин, Н. Пителъ, Анна Топольницька, Т. Польовий, П. Турецький, Вол. Сковрон, І. Биба, М. Прикіпчук, Я. Козаченко, панна К. Масляк, П. Війтович, П. Коберт, І. Стефаняк, В. Назарчук, Р. Вазик, О. Васюник, В. Лишньовський, П. Кізел, Д. Цюпало, А. Шеремета, В. Щербань, М. Приcташ, П. Ґардій, Т. В. Дячун, В. Белей, А. Стондич, А. Ковальський, В. Лишак, І. Процайло, С. Цісло, А. Кривий, Дмитро Галичин, С. К. Онуфрейтон; по $3: Евдокія Головата, Д. Запоточний, Е. Бутковський, Марія Чорна, І. Квасніцький, П. Попович; по $2: М. Ірха, о. Крохмальний, Анна Курило, В. Сидор, Ол. Каменець, А. С. Стецко, Марія Швалюк, І. Микитюк, А. Дутка, С. Малиняк, П. Федаш, В. Семенюк, С. Честух, П. Боднар, Ю. Новак, Н. Кінащук, А. Соботка, П. Данилишин, Марія Данилишин, І. Квасніцький; по $1: А. Попович, Марія Попович, Маруся Михаленко, Т. Заптон, Марія Сивик, В. Білик, А. Швантко, Анна Буляк, Софія Витенко, Ф. Базан, Юлія Горбова, Гнат Било, М. Головатий, К. Микитюк, А. Холявка, І. Курчак, С. Маслюк, Я. Поливка, А. Швантко, Софія Лишньовська, І. Музарчик, С. Пиріг, Ю. Головчак, Д. Кремко, Г. Масляк, Н. Бурник, П. Тириняк, Софія Рутковська, І. Петричкович, Й. Присташ, І. Перепелюх, П. Михалишин, В. Тарас, С. Добрийдень, М. Малиняк, Марія Кирилюк, Анна Кінащук, М. Запоточна, М. Дяк, Л. Гладчук, П. Федяк, П. Кріль, Н. Петель, А. Старко, С. Рупа, Стефанія Максимович, І. Павлик, Д. Т. Лазар, М. Добройдень, пані А. Старко, пані Пукал, В. Дідик, М. Савка, пані Заблоцька, пані Бабій, пані Войтишин, пані Миленко, А. Герич, І. Кізима, О. Зданкевич, пані Горбайська, І. Греднюх, Й. Сорока, І. Бойко, І. Грабовецький, Марія Косак, Ю. Шевчук, Г. Шило, С. Микитюк, І. Дзядик, Г. Трухан, М. Ших, Е. Пазарина, В. Сидоряк, В. Роблин, В. Щербань, І. Захарія, Д. Цюпало, Г. Вовк, Л. Шиманський, І. Богдан, пані Ю. Шевчук, Й. Якіма, одна особа незнана $1. Дрібними датками $57.03. **Разом зложили $1,166.73.**

Центральний Комітет складає всім жертводавцям сердечну подяку, як також складає подяку тим добродіям, котрі занялися збіркою на забаві Амер. Укр. Горожанського Клюбу в п. Соколового на фармі дня 23-го серпня 1936, де по $1 зложили: І. Захарія, С. Чорний, Ю. Шевчук, П. Ващук, Д. Длуґош, К. Савюк, М. Волошин, П. Молдавець, Ю. Ґордон, М. Подольчак, В. Щербань, В. Белей; І. Махній 50 ц.; А. Соколов, І. Перепелюк, Н. Білик, Н. Каравян по 25 ц. — Разом зложили суму $13.50. Центральний Комітет дякує теж всім тим, що прийшли на пікнік дня 26. липня, де чистого доходу було $220. Ц. К. просить усіх про дальшу піддержку. В неділю, дня 13-го вересня ц. р., Комітет дає останній великий пікнік в Рузевелт парку, Тіреман енд Івергрін. Запрошуємо всіх наших українців з Дітройту й околиці приїхати на той пікнік. Цілий дохід іде на будову Дому.

За Центральний Комітет:

Василь Чмир, предсідник;
Василь Бартош, касієр;
Володимир Візничак, секр.

ЗАВМЕРЛЕ МІСТЕЧКО.

Ним є літнище Фриштак, коросняиського повіту, де панує тепер епідемія черевного тифу. На підставі осуду лікарів адміністраційна влада заборонила улаштовувати у Фриштаку ярмарки, зібрання, ввозити і вивозити харчі. Також заборонили мешканцям виходити з містечка і замкнули доступ до нього.

Добрий внук.

Малий Юрчик дістав газовий бальоник. Радість не тревала довго, бальоник полетів у повітря й там тріс. Мати потішає, що бальоник буде зате в небі.

Пізніше померла Юрчикова бабуся! Мама каже це Юрчикові:

— Бачиш, Юрчику, бабуся пішла до неба.

— А чому, чи також експльодувала? — питається Юрчик.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (5)

Rex Maxon R-5

UNITED FEATURE SYNDICATE, Inc.

Не звертаючи уваги на настоювання Тарзана, ні один чорношкірий не хотів зрадити йому подробиць про хижацьку смерть. Чорні боялися, що з хвилею, як Тарзан довідається щось близьке про неї, він заприсягне пімсту. А, на їх гадку, шкода була з нею зачинати боротьбу, бо вона непереможна. Тарзан, що був їх найбільшим приятелем, згинув би у боротьбі з нею.

Чотири дні в селі був спокій. Мешканці села перешіптувалися тихцем, що, мовляв, хижацька смерть таки настрашилася Тарзана й утекла. Тарзан таки сильніший від цеї погані, думали собі чорні. Також сам Тарзан думав собі, що скритовбивник мусів податися десь в інші сторони. Тимчасом він знову появився...

В підступний спосіб він знов убив одного чорного, що пішов оглядати наставлені сильця. Також убив післанця, що йшов з огидою до другого села. Обі жертви цього скритого вбивства мали на шиї знаки хижацької смерти. Здавалося, що вона кпить собі з могутнього й обожаного всіми Тарзана, вбиваючи його людей тут же йому під носом.

Кожний раз Тарзан уважно оглядав убитих і шукав слідів, щоб дійти якось до леговища цього скритого вбивника, що, як показували його жертви, вбивав людей так собі, для приємности. Кожний раз, як Тарзан глядів на осьтак змарноване життя, його находила страшна лють: „Я вбю цього огидного злочинця, або сам згину".